

Κριτική

Ο Βασίλης Γκουρογιάννης

Από το ΕΑΤ-ΕΣΑ στην Αθήνα της κρίσης

Ενας ήρωας που έχει ξοδέψει τα καλύτερα χρόνια της ζωής του στον **αντιδικτατορικό αγώνα** επιστρέφει στην Ελλάδα

ΤΟΥ ΒΑΓΓΕΛΗ ΚΑΤΣΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Ενας κλασικός φιλόλογος που έχει περάσει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του στη Βαρκελώνη επιστρέφει στην Ελλάδα την εποχή της κρίσης για να ανακαλύψει έναν τόπο σε πλήρη διάλυση. Ο ήρωας έχει ξοδέψει τα καλύτερα χρόνια της νιότης του στον αντιδικτατορικό αγώνα, έχει γνωρίσει από κοντά και έχει τιμήσει δεόντως τον *Αλέκο Παναγούλη*, έχει βασανιστεί στο ΕΑΤ-ΕΣΑ της οδού Μπουμπουλίνας και επιπλέον το ένα του χέρι έχει μείνει παράλυτο από άγνοια αιτία. Να είναι κάτι που προέκυψε από τα βασανιστήρια και δεν μπορεί να το ανακαλέσει ή μήπως η παράλυση έχει ψυχολογικές ρίζες; Όπως κι αν είναι, το τοπίο το οποίο αντικρίζει κατά την επιστροφή του ο πρωταγωνιστής δεν έχει καμιά σχέση με όσα άφησε πίσω του: οι παλαιοί συναγωνιστές έχουν μπλεχτεί στα δίκτυα της πολιτικής και της οικονομικής εξουσίας, έχουν πεθάνει ή απλώς σιωπούν, η χώρα πληρώνει πανάκριβα την πολυετή παράδοσή της στη χλιδή της ευμάρειας και οι πολίτες μοιάζει να βιάζουν την κρίση με μια αδιανόητα παθητική στάση.

Μια πορεία σε σταθερή πτώση

Το μυθιστόρημα του Βασίλη Γκουρογιάννη έχει επαινεθεί για τη δίκαιη αγανάκτηση και την πηγαία οργή του, όπως και για την ιστορική δυσφορία με την οποία αναμετωπίζει τη μεταπολιτευτική πορεία της ελληνικής πολιτικής και κοινωνίας – μια πορεία σε σταθερή πτώση, όπως δεν παύει λεπτό να τονίζει ο ήρωας. Τείνουμε να ξεχάσουμε σε τέτοιες περιπτώσεις πως μιλάμε για λογοτεχνία και ότι η λογοτεχνία ακολουθεί, είτε μάς αρέσει είτε όχι, δρόμους διαφορετικούς

ΒΑΣΙΛΗΣ ΓΚΟΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ
Αναψηλάφηση
Εκδόσεις Μεταίχμιο,
σελ. 424, τιμή 17,70 ευρώ

από εκείνους που ακολουθούν η πολιτική και η ιδεολογία. Το κεντρικό πρόσωπο του Γκουρογιάννη ξεχειλίζει ατυχώς από πολιτική και ιδεολογία. Στην πραγματικότητα αποτελεί μια προσχηματική φιγούρα, ένα εργαλείο ή ένα μέσο καταγγελίας το οποίο χρησιμοποιεί ο *συγγραφέας* για να καλύψει τη φωνή του ενόσω ετοιμάζεται να τα βάλει με το σύμπαν: όχι μόνο με τη Μεταπολίτευση στο σύνολό της (σαν να πρόκειται για μια ενιαία και αδιαίρετη, σχεδόν φυσική οντότητα), αλλά και με τα σύγχρονα, σημερινά ελληνικά, τα οποία και σπεύδει να καταδικάσει με τον τρόπο του γλωσσασμόντορα – η γλώσσα είναι τόσο παρηκμασμένη όσο και η κοινωνική βάση επί της οποίας στηρίζεται.

Το τραύμα της δικτατορίας

Και είναι πραγματικά ατυχές που ο Γκουρογιάννης εγκαταλείπει έτσι ανυπεράσπιστο (μονόδρομο και ελληνοπρεπή) τον ήρωά του γιατί ο ίδιος έχει δημιουργήσει ένα πάτημα που μένει εντελώς ανεκμετάλλευτο, μονότοπα περνά συνεχώς από δίπλα του. Η δικτατορία προκάλεσε ένα βαθύ τραύμα στον πρωταγωνιστή. Και το σωματικό και ψυχικό αυτό διάσπρεμμα δεν είναι άλλο από τη σχέση του με τον αρχιβασανιστή Θεόφιλο Ζήση (αμάλγαμα από διαβόητους βασανιστές της εποχής), που εκπροσωπεί ομολογούμενος τον ισχυρότερο χαρακτήρα του μυθιστορήματος.

Αντί, λοιπόν, η αφήγηση να εσπαστεί στην πολλαπλά τραυματική αντίθεση βασανιστή και βασανισμένου προς την κατεύθυνση μιας όντως αναψηλάφησης του παρελθόντος, όπως το ζητεί και ο τίτλος του βιβλίου, αφήνει τη συνάντηση των δύο μοιραίων αντιπάλων στην Αθήνα της κρίσης να μην οδηγηθεί πουθενά: ούτε σε σύγκρουση ούτε σε οποιαδήποτε κορόφωση και λύση του

σκόμασπε οποιοδήποτε πολύ μακριά από το άλλο πολιτικό του μυθιστόρημα, το *Κόκκινο στην Πράσινη Γραμμή* (2009), όπου ένα κουβάρι αρετής και αθλότητας, μικρόνοιας και μεγαλείου ή υψηλής εξάρσης και άκρας ταπεινώσης έρχεται να ενωθεί με τις σπαργμένες διηγήσεις ηρώων που κάηκαν σε ένα παιχνίδι πολύ πέραν των ορίων τους.

Το κεντρικό πρόσωπο του Γκουρογιάννη ξεχειλίζει ατυχώς από πολιτική και ιδεολογία. Στην πραγματικότητα αποτελεί μια προσχηματική φιγούρα, ένα εργαλείο ή ένα μέσο καταγγελίας